

Stabilitāte vērtīgāka par superizrāvienu un kritienu

Jau sesto gadu nosauc labākos lauksaimnieku un mežsaimnieku kooperatīvus

SERGEJA AKURATERA FOTO

Piektdien Bīriņu pilī apbalvoja labākos kooperatīvus. 4299 lauksaimnieki un mežsaimnieki balsojot izvēlējās gada labāko kooperatīvu. Ekspertu žūrija par straujāk augošo izvēlējās MPKS "Mežsaimnieks". Varbūt vajadzētu arī nomināciju "Stabilākais kooperatīvs", kur varētu izcelties uzņēmums ar vismazāko biedru staigāšanu un stabilākajiem ekonomiskajiem rādītājiem? Indulis Jansons, Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētājs, atzīst: "Par šādu nomināciju noteikti der padomāt. Biedru staigāšanu, manuprāt, veicina fakts, ka kooperatīvs nav dibināts, balstoties uz savu biedru investīcijām kooperatīva attīstībā. Stabilitāte kooperatīvam ir ļoti svarīga, nereti to grauj visādi nepārdomāti superizrāvienu, kuriem diemžēl visai bieži seko superkritieni. Stabilitāti pats vērtēju augstāk nekā straujas izaugsmes, kas dažkārt iespējamas labvēlīgu apstākļu sakrītības dēļ, bet nebūt nenozīmē uzņēmuma stabilitāti ilgtermiņā." Jāpiebilst, ka I. Jansona (attēlā) vadītais graudaudzētāju LPKS "VAKS" saņēma balvu kā gada labākais kooperatīvs lielo kooperatīvu grupā (ar apgrozījumu no 1,5 milj. eiro un vairāk). ▶ 9

Ceļā uz balvu par stabilitāti

Jau sesto gadu pēc kārtas notikusi lauksaimnieku un mežsaimnieku balsošana par labāko kooperatīvu

ANITA PIRKTIŅA

Kā vesta "balso.lk.lv" pieejamā informācija, aktivitāte bijusi visai liela – kopumā esot veikti 4299 balsojumi. Visvairāk vēlmi atbalstīt savu kooperatīvu izrādījuši vidzemnieki, nobalsojot 1413 reizes, viņiem sekojuši balsootāji no Latgales ar 1275 balsim, teju divreiz mazāk kooperatīvu atbalstītāji bijis Zemgalē un Kurzemē – fikse-tas attiecīgi 656 un 454 balsis.

Noderētu nominācija "Stabilākais kooperatīvs"

Indulis Jansons, LPKS "VAKS" un Latvijas Lauksaimniecības kooperatīvu asociācijas valdes priekšsēdētājs, par ideju izveidot šādu konkursu stāsta: "Agrāk, kad kooperatīvu bija mazāk un arī paši kooperatīvi bija mazāki gan biedru skaita, gan lieluma ziņā, varējām biežāk tikties un savstarpēji pārrunāt kopējas lietas. Bet, kooperatīvu pulkam augot, kļuva aizvien grūtāk viens sanākt kopā un sa-prast, kurp un kā virzā-mies. Tāpēc tika ierosināts šāds kooperatīvu izvērtēšanas pasākums, lai būtu vismaz kāds atskaites punkts. Konkurss ļauj popularizēt kooperatīvus sabiedrībā, pieskirt tiem lielāku pazīstamību."

I. Jansons atzina, ka konkursā par 2015. gada labāko lauksaimnieku un mežsaimnieku kooperatīvu īpašu jaunu nav. "Jau otro gadu kā vērtēšanas kritēriji izvirzīti arī kooperatīva ekonomiskie rādītāji, piemēram, kooperatīva neto apgrozījuma un biedru skaita pieaugums pret iepriekšējo saimniecisko gadu, kā arī kooperatīva iesniegtie vai jau sāktie projekti. Veiksmīgākais saņem balvu nominācijā "Labākais kooperatīvs izaugsme", ko nosaka nozares ekspertu žūrija."

Uz jautājumu, vai neva-jadzētu arī nomināciju "Stabilākais kooperatīvs", kur varētu izcelties uzņēmums ar vismazāko biedru staigāšanu un stabilitā-kajiem ekonomiskajiem rādītājiem, I. Jansons atbild: "Par šādu nomināciju no-teikti der padomāt. Biedru staigāšanu, manuprāt, veici-na fakts, ka kooperatīvs nav dibināts, balstoties uz savu biedru investīcijām kooperatīva attīstībā. Stabilitāte kooperatīvam ir ļoti svarīga, nereti to grauj visādi nepārdomāti super-izrāvēņi, kuriem diemžēl visai bieži šo super-krī-tieni. Stabilitāti biežāk no-drošina pakāpeniska un

KRISTAPA SIETINA FOTO

Konkursa uzvarētāji: MPKS Mežsaimnieks izpilddirektors Grigorijs Rozentāls (no kreisās), LPKS "Daiva" valdes priekšsēdētājs Arnis Kibers, LPKS "Bites" valdes priekšsēdētāja Ligita Pudniece, LPKS "VAKS" valdes priekšsēdētājs Indulis Jansons, LPKS "Avots" valdes priekšsēdētāja Valentīna Avgustova, LPKS "Straupe" valdes priekšsēdētājs Imants Balodis.

pastāvīga izaugsme, un tā iespējama vien tad, ja tajā iesaistīti kooperatīva biedri un viņi jūt atbildību par savu uzņēmumu. Stabilitāti pat visvairāk augstāk nekā straujas izaugsmes, kas dažkārt iespējamas labvē-līgu apstākļu sakrītības dēļ, bet nebūt nenozīmē uzņēmuma stabilitāti ilg-termiņā."

Izpratne par kooperā-ciju Latvijā un citur pasaulē ievērojami atšķiras. Vecajā Eiropā kooperācija darbojas jau vairāk nekā simt gadu. I. Jansons: "Kooperā-cijas bāze ir tik ļoti atstrā-dāta, ka tur nevienam par tās nepieciešamību sen vairs nav nekādu šaubu. Uzkrātais kapitāls ļauj sta-bilitāti attīstīties, šo kooperatīvu meitas uzņēmumi ir gan Latvijā, gan citās valstīs. Tas ir pavisam cits vērtiens. Un šie kooperatīvi ir mūsu tiešie konkurenti, viņi tikai priecātos, ja būtu te vienī-gie. Mūsu zemnieki viņiem vajadzīgi tikai kā viņu peļņas nodrošinātāji. Taču, ja katrs graudu audzētājs veiku investīcijas kooperatīvu attīstībā, tad jau pēc pāris gadiem ražas sezonā vairs Latvijā izaudzētos graudus varētu pieņemt vietējie zemnieku kooperatīvi, tāpat kā tas šobrīd ir Zviedrijā, Dānijā un citās Rietumeiropas valstīs. Piemēram, Vācijā lauksaim-nieku kooperatīvi apgroza miljardus un tos vada profes-ionāli menedžeri, finan-sisti utt. Protams, ir padomes, kopsapulces, zemnieku pilnvarotie, bet bizness ir pilnībā nodalīts. Bet pie mums joprojām valda uz-

skats, ka katram menedžerim jābūt arī fermerim. Jā-nem vērā, ka kooperatīva biedri vienlaikus ir gan īpašnieki, gan produkcijas piegādātāji, gan pircēji. Un šīs trīs lietas ir jāsalānā. Kā apvienot šīs biedru un biznesa intereses? Dažreiz zemnieks jūtas tikai kā pie-gādātājs, aizmirstot, ka ir arī īpašnieks. Zemniekam ir jāzina, kas notiek kooperatīva, kādi ir darbības virzieni, sasniegtie rezultāti, tuvāko gadu attīstības plāni, un zemnieks ar šo infor-māciju ir jānodrošina. Bet praktisko darbību – ražošanu, tirdzniecību, loģistiku utt. –, iespējams, labāk nodot profesionāļiem rokās. Diemžēl pie mums šāds uzskats vēl nav populārs."

Nozares kooperatīvi turpina investēt attīstībā

Lai gan ekonomiskā si-tuācija lauksaimniecībā ir nestabila, nozares kooperatīvi aizvadiņģā gadā ir turpinājuši investēt savu uzņē-mumu paplašināšanā, jaunu produktu izstrādē un eksporta tirgu apzināšanā.

Lauksaimnieku koope-ratīvu vadītāji atzīst, ka nekad nav ļaunuma bez labu-ma, jo apstākļi likuši pamatu jauniem izaicinājumiem un mērķiem. LPKS "Piena ceļš" valdes priekšsēdētāja Ilze Aizsilniece teic, ka kooperatīvam piederotais pārstrādes uzņēmums "Jaunpils pienotava" sācis produkcijas eksportu uz ES valstīm, īpaši, Vāciju, kā arī uz ASV un bijušajam NVS valstīm. Turpinoties arī Ķīnas tirgus izpēte. Zemnieki

UZZINA

Labākie lauksaimniecības un mežsaimniecības kooperatīvi 2015

- Gada labākais kooperatīvs mazo kooperatīvu grupā (ar apgrozījumu līdz 300 000 eiro) – piensaimnieku LPKS "Bites" (saņēmis 670 balsis)
- Gada labākais kooperatīvs vidēji lielo kooperatīvu grupā (ar apgrozījumu no 301 000 līdz 1,5 milj. eiro) – piensaim-nieku LPKS "Avots" (saņēmis 866 balsis)
- Gada labākais kooperatīvs lielo kooperatīvu grupā (ar apgrozījumu no 1,5 milj. eiro un vairāk) – graudaudzētāju LPKS "VAKS" (saņēmis 649 balsis)
- Gada kooperatīvs izaugsme – MPKS "Mežsaimnieks"
- Speciālbalva konkursā par 2015. gada investīcijām kooperatīva konkurētspējas paaugstināšanai – LPKS "Straupe" un LPKS "Daiva"

esot sapatruši, ka izmaksas jāpārkrēkla vēl rūpīgāk vai arī jāpārorientējas uz citu nozari.

LPKS "Durbes grauds" valdes priekšsēdētājs San-dris Beča stāsta, ka, paredzot graudu apjoma palieli-nāšanu un vajadzību biedriem nodrošināt kvalitāti-vāku un izdevīgāku pakalpojumu pieejamību, 2015. gadā sāks darbs pie vēl vienas graudu pirmap-strādes līnijas izveidošanas; šogad tas tiksot turpināts. Kooperatīvas sabiedrības neto apgrozījums pērn au-dzis par 50%.

Arī LPKS "Straupe" pērn veikusi investīcijas 1,2 mil-jonu eiro apmērā, pabeidzot attīstības projektus pārstrā-des procesu modernizācijai un uzlabošanai, paplašinot ražošanas un noliktavu tel-pu platības.

Ar realizētiem rezulta-tiem pērn strādājusi pien-saimnieku LPKS "Pienupi-

te" – salīdzinot ar 2014. gadu, vairāk nekā divas reizes audzis kooperatīva biedru skaits – no 61 līdz 131 – un par 55% palielinā-jies neto apgrozījums. "Pie-nupites" biedru ģeogrāfija ir visai plaša – viņi strādā gan Jelgavas un Bauskas, gan Valmieras, Smiltēnes un Raunas novados.

Arī dārkopjiem aizva-dītais gads nav bijis viegls. Daudzās Eiropas valstīs augļu un dārzeņu ražotāji ir pārorientējušies uz ci-tām lauksaimniecības no-zarem, īpaši graudkopību. Tā kā Latvijā pieprasījums pēc vietējiem augļiem un dārzeņiem ir stabils, tas nodrošinājis arī noturīgas cenas. Kooperatīva "Mūs-māju dārzeņi" valdes priekšsēdētāja Edīte Straz-dīņa uzskata, ka kooperā-cija augļu un dārzeņu nozarē pērn bijusi veiksmīga, taču šajā nozarē būtu jādibinās jauniem kooperatīviem un

jāveicina sadarbība šo ko-operatīvu starpā. Tas pa-veršot stabilākas un plaša-kas produkcijas uzglabāša-nas un realizācijas iespējas. Veiksmīgs 2015. gads bijis, piemēram, kooperatīvam "VTT-dārzi", kas neto ap-grozījumu palielinājis par 34% un arī biedru skaitu teju divkārtojis. Kooperatīva darbības zona – Vents-pils, Talsu, Kuldīgas, Sal-dus, Tukuma, Dobeles un Jelgavas novadi.

Savukārt meža koope-ratīva "L.V.Mežs" vadītāja vietniece Aiga Smiltāne stāsta, ka joprojām ir daudz jāstrādā pie meža īpašnieku informēšanas un izglītošanas kooperā-cijas jomā. Salīdzinot ar 2014. gadu, 2015. gadā di-namisku attīstību uzrādi-jušas mežsaimniecības pa-kalpojumu kooperatīvās sabiedrības "Mežsaimnieks", "L.V.Mežs" un "Vidzeme", kuru kopējais neto apgro-zījums pieaudzis vairāk nekā divas reizes un sa-niedzis aptuveni 1,5 milj. eiro. Piemēram, MPKS "Mežsaimnieks", kas nomi-nēts balvai "Gada koopera-tīvs izaugsme", uzņēmuma darbības attīstībai strādā pie ELFLA pasākuma "Ra-žotāju grupu un organizā-ciju izveide" projekta. Neto apgrozījumu šī kooperatīva sabiedrība pērn kāpinā-juši par 467% (!), no 32 līdz 58 audzis arī biedru skaits. Arī "LV mežs" savu biedru skaitu palielinājis vairāk nekā divkārt – no 31 biedra 2014. gada līdz 69 biedriem 2015. gada.

Nopietnas investīcijas veicis viens no Latvijā lielākajiem graudaudzētāju kooperatīviem "Latraps". Bauskā un Elejā veikta graudu pieņemšanas punktu rekonstrukcija, Jaunpa-gastā uzstādīti papildu graudu uzglabāšanas torņi, savukārt Aizkrauklē vienas sezonas laika izveidota graudu pieņemšanas iespēja no pamatmaksens līdz pirmajam reālajam graudu kravam.

Savukārt graudu koope-ratīvs "VAKS" 2015. gada no-galē pabeidzis graudu pie-nēšanas kompleksu Gulbe-nē, īsteno arī visus pārējos iesniegtos projektus un šajā kārtā plāno investīcijas par 3,3 milj. eiro.

Jāpiebilst, ka graudaudzētāju kooperatīvi "Latraps" un "VAKS" ir iesaistījušies arī piena nozares problēmu risi-nāšanā, ne tikai iegādājoties piensaimnieku rūpnīcas SIA "Latvijas Piens" kapitāldalās, bet arī sākot piena piegādi šim uzņēmumam. Kopš 2015. gada novembra LPKS "Latraps" rūpnīcā pienu pie-gādā no vairāk nekā 20 zem-nieku saimniecībām.